

Trójský cyklus – osoby a obsazení

Dardanovci

- **Dardanos** (syn **Dia** a Atlantovy dcery **Élektry**) ze své vlasti Arkadie a přes ostrov Samothráku do Malé Asie (mezi zdejšími pohořími Ída a Helléspontem); přijat zdejším králem **Teukrem**; syn jménem **Trós** – eponymní hrdina národa;
- **Tróovi** synové: **Ílos**, **Assarakos**; **Ganymédés**
- **Assarakos** v původním sídle v Dardanii; syn **Kapys**, vnuk **Anchísés**, otec **Aineiův**;
- **Ílos** → rovina okolo řeky **Skamandros**; město Ílion = Trója (dn. pahorek Hisarlik); palladium
- Ílův syn **Láomedón**; Poseidón a Apollón stavěli hradby (a hrad Pergamon); Láomedontovy děti: např. **Hésioné**, **Priamos** („Vykoupený“, původně Podarkés – „Rychlonohý“);
- Priamos + choť Hekabé a vedlejší manželky → 50 synů a 50 dcer;

Pelopovci

- zakladatel rodu: fryžský král **Tantalos** (syn Diův); v hradě u hory Sipylos; syn **Pelops** a dcera **Niobé**;
- Pelops díky Hermovu umění oživen; do Élidy, ucházení o **Hippodameiu**, dceru krále **Oinomaa**; vozataj Myrtilos (syn Hermův; souhvězdí *Auriga*; Vozataj);
- Pelopovi a Hippodameini synové: **Átreus** a **Thyestés**;
- **Átreus** a **Thyestés**: vražda Chrýsippa → útočiště v Mykénách u švagra Sthenela, syna Perseova, nebo u Sthenelova syna Eurysthea; dědictví vlády Perseovců v Argu → **Átreus v Mykénách** (Lví brána); Thyestés + Átreova manželka → **Thyestés** z Argu; ... Hélios odvrátil svůj vůz;
- Thyestův syn **Aigisthos**; Átreovi synové **Agamemnón** a **Meneláos** do Sparty (král Tyndareos, dcery: **Klytaiméstra** a **Helena**).

Aiakovci

- Zakladatelem rodu **Aiakos** (syn Dia a Aigíny, dcery říčního boha Ásópa); za ženu Cheirónovu dceru → dva synové: **Péleus** a **Telamón**;
- **Péleus** a **Telamón** zabili nevlastního bratra → z vlasti: **Péleus** do **Fthíe**, přijat Eurytiómem; hon na kalydónského kance – zabil tchána → z Fthíe do Iólku, pohřební hry na počest Pelia; Akastova žena se chovala podobně jako Protiova k Bellerofontovi; Péleus opuštěn beze zbraní v pohoří Pélion; dobytí Iólku s pomocí Dioskúrů; za odměnu za Péleovu cudnost dostal za ženu **Thetidu** → syn **Achilleus**;

- Thetis se pokusila dát synovi nesmrtelnost vkládáním do ohně a nezranitelnost vkládáním do vody řeky Stygy → Achilleova pata;
- Achilleův vychovatel **Cheirón** a Amyntorovec **Foiníx**;
- pohomérovská epizoda s ukrytím Achillea v ženských šatech mezi dcerami krále **Lykoméda** na ostrově **Skýru** (římský básník P. P. STATIUS, epos *Achilleis*);
- Telamón – útočiště na Salamíně (král Kychreus, Poseidónův syn); po smrti první ženy Telamón s Periboioiu (dcerou Alkathoovou z Megar); T. blízkým přítelem Hérakleovým; první dobývání Tróje → princezna Hésioné → syn Teukros; Telamón se účastnil lovu na kalydónského kance a výpravy Argonautů;
- Telamónův syn **Aiás**; těžkopádný obrovský štít; jeho smrt velmi oblíbená viz SOFOKLEOVA tragédie *Aiás* (rovněž v eposu *Ílias mikra* a *Aithiopsis*, dále v AISCHYLOVĚ dramatu *Hoplón krísis*); žena Tekméssa; CHÍLÓN ZE SPARTY: φιλεῖν ὡς μισήσοντα – *milovat, jako bys měl v budoucnu nenávidět* x Odysseus dodává μισεῖν ὡς φιλήσοντα – *nenávidět, jako bys měl v budoucnu milovat*).

Nestór, lokerský Aiás, Diomédés, Odysseus

- **Nestór**, nejmladší z 12 synů hrdiny **Nélea** (syna Poseidóna a **Týry**); **Néleus** v **Messénii** – nepřátelství mezi ním a Hérakleem; H. zabil všechny Néleovy syny, přežil pouze Nestór;
- Nestór bojoval proti **Epejským** a **Arkad'anům**; účastník lovu na kalydónského kance i člen skupiny Argonautů; v době trójské války vládl již třetí generaci mluvících lidí;
- „Malý“ Aiás (syn lokerského vládce Oílea, zmiňován mezi Argonauty); vynikal před Trójou v hodů oštěpem a rychlostí; Aiantovy jednotky opúntští Lokrové – lehkooděnci;
- **Diomédés** (syn Týdeův, který zemřel v tažení Sedmi proti Thébám); účastník tažení epigonů, vládl nad Argem, pod svrchovanou nadvládou Agamemnona v Mykénách; zvláštní oblíbenec Athény; ukradl z Tróje palladium (spolu s Odysseem);
- **Odysseus** (syn Láertův z Ithaky a Antikleie, dcery Autolykovy); Autolykos u Parnássu, znám prohnáním; Odysseus prostřednictvím své ženy **Penelopy** (dcery **Íkariovy**, který byl bratrem **Tyndareovým**), příbuzným **Átreovců**; mimořádný oblíbenec Pallas Athény;

Události předcházející *Íliadě*

- příčina války: únos spartské Heleny trójským princem Paridem (předcházela svatba Pélea s Thetidou; nepozvání Eridy; jablko pro tu nejkrásnější; Paridův soud – bohyně Athéna, Héra, Afrodité; přivedl je Hermés)

- potíže při náboru hrdinů: Odysseus předstíral šílenství; odhalen Palmédem (syn eubojského krále Nauplia);
- Palamédés vynalezl prý hláskové písmo, hru v kostky, systém měř, číselnou soustavu (Homér se o něm nezmiňuje; Gorgiův spis *Obrana Palamédova*);
- Řecké vojsko vyplulo z Aulidy; obětování Agamemnonovy dcery Ífigeneie na radu věštce Kalchanta;
- Prótesiláos – první řecká oběť války (věrná manželka Láodameia)

Stručný obsah *Íliady*

- (24 zpěvů – 50 dnů trójské války) (tučně a podtrženě jsou vyznačeny typické scény epické poezie):

I. Slovo *ménis* („hněv“) – téma celé básně; úmrtí v řeckém táboře, urážka Apollónova kněze Chrýsa; věstec varuje Agamemnána, ten si bere Achilleovu zajatkyň Briseovnu, vůdci se sváří; Athéna zadržuje Achillea před unáhleným činem; Odysseus vrací Chrýseovnu a Chrýsés usmíruje Apollóna; Achilleus přísahá, že se zdrží boje, a prosí matku o zadostiučinění; ta po návratu bohů od Aithiopů vyřizuje synovu prosbu Diovi; Hérá se s Diem sváří a Héfaistos musí bohy rozveselit coby kulhající číšník.

II. Nerozhodné boje; **katalog hrdinů**.

III. Helena sleduje z hradeb boj a představuje Priamovi řecké bojovníky – ***teichoskpiá***; retardace děje (Paris je Afrodítou z boje přenesen do Heleniny komnaty).

IV. Ve **scéně na Olympu** požadují Hérá a Athéna zánik Tróje; Zeus vysílá Athénu do Tróje; je porušena smlouva, podle které měla Helena a její poklady připadnout vítězi v souboji Meneláos x Paris. Pandaros na popud Athény vystřelí šíp. Nato začíná bitva, která trvá až do 7. knihy.

V. **Aristie** Diomédova – zraňuje i Afrodítu a Area; setkávání soupeřů na bojišti a vzájemné prokazování úcty (Diomédés a Glaukos).

VI. Setkání Hektora, hledajícího Parida, s manželkou Andromachou.

VII. Další bitva na radu věštce Heléna ukončena soubojem Hektora s vylosovaným Aiantem – nerozhodný výsledek; návrh Trójanů vrátit alespoň poklady, když Paris odmítá vydat Helenu, zamítnut Řeky; pohřbívání mrtvých; stavba zdi kolem řeckých lodí.

VIII. Zeus zakazuje bohům účast v boji; Hérá se snaží zákaz porušit; Zeus odkrývá svůj plán pro další den, který má být pro Řeky velmi nešťastný.

IX. Sklíčený Agamemnón navrhuje návrat domů; poselstvo k Achilleovi s žádostí o smír (Odysseus, Foinix, Aiás); Achilleus posly sice přijme laskavě a vyslechne, ale nemůže ustát v hněvu a slibuje návrat, až když budou Trójané u lodí.

X. Odysseus a Diomédés jsou vysláni na výzvědy, stejně jako z Tróje Dolón – ten padne do rukou řeckých hrdinů, kteří jej vyslechnou a zabijí; zabití thráckého krále Rhésa s průvodem a Odysseův a Diomédův návrat s Rhésovými ukradenými koňmi.

XI. Aristie Agamemnóna – předchází jeho **zbrojení**; Hektór se má na Diův příkaz zdržet bitvy, dokud nebude Agamemnón zraněn; těžký čas pro Řeky; Achilleus vysílá Patrokla, aby zjistil, kterého zraněného vezl Nestór na svém voze; Patroklos zjišťuje hrozný stav věcí – tyto scény se časově překrývají s následujícími knihami!

XII. Řekové bojují u lodí, Hektór hrozí zapálit lodě; Púlydamás třikrát – v rozmezí několika knih – rozumně radí Hektorovi (nejprve k soustředěnému útoku na jednom místě, poté ke svolání shromáždění; po Patrokově smrti před Achilleovou zuřivostí), jeho rady však nejsou ke škodě Trójanů vyslyšeny.

XIII. Dva Aianti – syn Oileův a syn Telamónův – zadržují Trójaný u lodí.

XIV. Řekům naklonění bohové se rozhodnou podpořit své oblíbence – Poseidón; Hérá svede s Afrodítiným pásem Dia a zatím je Hektór zraněn a upadá do bezvědomí; zvrát v bitvě.

XV. Po Diově probuzení Apollón vyléčí Hektora; zvrát v bojové situaci; Trójané se blíží s ohněm k lodím, přičemž účinně brání už jen Aiás.

XVI. Patroklós se snaží s pláčem obměkčit Achillea; ten mu propůjčí zbroj a své Myrmidony, avšak chce, aby jen Trójaný zahnal od lodí; smrt Diova syna Sarpedóna Patrokovou rukou; **boj o tělo padlého hrdiny** (mrtvola přenesena z bojiště Hypnem a Thanatem do Lykie); Patroklos nakonec bojuje i u trójských hradeb, až mu Apollón zasadí ránu mezi ramena, Patroklóvi spadne zbroj, Euforbos jej zraní zezadu a Hektór probodne kopím.

XVII. Boj o Patrokovu mrtvolu.

XVIII. Rozhovor Achillea s Thetidou; Achilleus zahání Trójaný hlasem od mrtvolý; Achilleův nový štít – popis vyobrazení na něm (**ekfrasis**) – a zbroj.

XIX. Shromáždění Řeků a usmíření Agamemnóna s Achilleem; Achilleovo zbrojení; jeho plavák mu předpovídá brzkou smrt.

XX. Nejzuřivější bitva *Iliady*, která trvá i v následujících knihách, Zeus dovoluje bohům účastnit se boje.

XXI. Achilleus plní Skamandros mrtvolami – je nelítostný i vůči Priamovu synu Lýkáónovi, kterého hodí rovněž do Skamandru; řeka se proti hrdinovi brání, tomu přispěchá na pomoc Héfaistos; boje se účastní i další bohové: Athéna x Arés; Apollón odmítá bojovat kvůli smrtelníkům proti Poseidónovi; Hérá x Artemis; Apollón odláká Achillea, aby se Trójané mohli vrátit za hradby.

XXII. Hektór odmítá vyhovět svým rodičům a zůstává před hradbami; Zeus váží losy obou hrdinů a Hektóruv klesá, načež jej opouští jeho božští ochranitelé; Hektór prchá třikrát kolem hradeb, k zastavení jej přiměje Athéna v podobě Déifoiba; Hektór podléhá a před smrtí prosí Achillea, aby vydal jeho mrtvolu rodičům, ten ji však vláčí za svým vozem kolem hradeb a nechává volný průchod své zuřivosti; Priamos, Hekabé a Andromaché projevují žal.

XXIII. Pohřeb a hry na počest padlého Patrokla; Achilleus neustává ve svém bolu a denně třikrát vláčí Hektorovu mrtvolu kolem hrobky, až po několika dnech zasáhnou bohové.

XXIV. Thetis vyslána, aby přiměla Achillea vydat Hektorovo tělo; Priamos se vydává na popud Íridy k Achilleovi; dojde k porozumění mezi oběma; Priamos se vrací s mrtvolou i příslibem dvanáctidenního příměří; oplakávání Hektora Andromachou, Hekabou a Helenou, devítidenní příprava Hektorova pohřbu, vztyčení mohyly.